

Doc. Peter Spielmann:
Otázky 110503

Jakub Hrdý:

1. Vaše židovská část rodiny z otcovy strany, ze které vzešli dva architekti a jeden malíř, zažila od Němců za protektorátu nejhorší ponížení, dědeček zahynul v Terezíně, část rodiny stačila emigrovat. Jako Čech v bochumském exilu jste na druhé straně poznal skvělé lidi, kteří Vám pomohli uskutečnit Vaše umělecké projekty. Jak byste shrnul svou zkušenost s nacismem a komunismem v krátkém, ale tragickém dvacátém století? Jaký prostor zůstal i přes existenci represivních režimů pro komunikaci uměním zachován? Co se udělalo za svobodných dvacet let v Brně pro poznání toho, co bylo za nacistů a komunistů umlčováno?

2. Peter Demetz a Vilém Flusser líčí svou zkušenost s chováním Čechů vůči Židům Praze po Mnichovu dost odlišně. Peter Demetz maturoval na českém gymnáziu, Vilém Flusser na německém. Mohl byste uvést některé osobní nebo rodinné vzpomínky na diskriminaci českého a židovského obyvatelstva v Brně za protektorátu na chování méně ohrožené české většiny vůči bezprostředně ohrožené židovské menšině? Jakou roli sehrála za protektorátu katolická církev?

Zdenek Mareček

3. Váš otec pracoval v brněnské firmě bratří Eislerů, později v Drážďanech u firmy Lossow u. Kühne a nakonec v Ústí nad Labem, kde jste se také roku 1932 narodil. Než jste stačil dospět do školního věku, museli jste z obsazených Sudet utíkat. Pohyboval jste se v česko-německém prostředí i v Brně? Jak jste jako rodina prožívali vyhnání 20.000 německy mluvících Brňanů 30.–31. května 1945? Měli jste mezi postiženými nějaké sousedy a známé?

4) Jako ředitel muzea v Bochumi (1972-1997) a ten, který se zasloužil o to, že soutěž na novou moderní budovu bochumského muzea vyhráli autoři Louisiana Museum, Humlebæk architekti Jørgen Bo a Vilhelm Wohlert, jste získal velké renomé. Jak lze návštěvníky přitáhnout na současné umění a jaký vliv mají zkušenosti z Bochumi na Vaše působení po návratu do Brna? Výstava *Pocta Leoši Janáčkovi* v roce 2004 byla vyznáním výtvarných umělců vůči hudebnímu skladateli. Jako kurátor výstavy jste vyzval umělce z mnoha zemí, aby ze své tvorby vybrali nebo nově vytvořili dílo, v němž by vyslovili svůj vztah k Leoši Janáčkovi. V roce 2001 jste se stal čestným doktorem Masarykovy univerzity, podobně jako v roce 1925 Janáček. Jak vnímáte dnešní MU?

Jakub Hrdý

5) Navez Vaší nové knihy o 25letém působení v Bochumi zní „*Museum als Ort der Begegnung. Museum Bochum 1972-1997*“, tedy přeloženo Museum jako místo setkávání. Museum Bochum 1972-1997“. V Brně, kde Němci a Židé, kdysi nejvýznamější minority, jsou dnes ve srovnání s novými minoritami jsou velmi málo početné, si dali sraz na 1. 5. neonacisté. Co by mělo udělat Brno pro to, aby jeho kulturní instituce se po desátech 20. století se staly znovu místem setkávání a kultivování brněnské veřejnosti a aby zde zavládl podobně multikulturní duch jako v Bochumi, kde občané, kteří nemají německé občanství, tvoří 8,8% obyvatel?

Terry Eagleton, *Das Böse*, 2011

Eine Vielzahl der Einflüsse, denen wir unterliegen, müssen interpretiert werden, damit sie unser Verhalten beeinflussen können; und Interpretation ist eine kreative Angelegenheit. Wir werden weniger von der Vergangenheit geprägt als von der (bewussten oder unbewussten) Interpretation unserer Vergangenheit.

Host do domu: Trialogu o roce 1945. Zúčastnění – historik Milan Hübl, spisovatel Jan Procházka a za redakci Vladimír Blažek.

Debatéři například odsoudili brutalitu, jež doprovázela odsun německého obyvatelstva, zvláště brněnský „pochod smrti“, i divokou mstu na kolaborantech a nacistických důstojnících v ulicích měst. Procházka pak jako nepřijatelný označil celý odsun, respektive jakékoliv politické rozhodnutí, při němž se nebere ohled na konkrétní osudy konkrétních lidí, a dosti zapochyboval i nad hrdinností domácího odboje.

List Izvěstija odpověděl na Trialog článkem A. Nědovezova Navzdory faktům, který Host do domu otiskl bez jakéhokoliv komentáře v rubrice Dokumenty. Nědovezov se rovněž snažil vyvrátit Procházkův postoj k českému odboji, přednesl i několik argumentů pro oprávněnost odsunu Němců a socialismus jako správnou cestu dokazoval pomocí několika Leninových teorií.

„České dějiny v našem podání se podobají úhledné a kolorované reklamní pohlednici. Jako bychom za sebou měli jenom samá utrpení a samá příkoří a jako kdybychom nikdy sami v dějinách neprolili krev, nedopustili se zvěrstev a pohrdavého tupení cizích plemen,“¹⁸ napsal na obhajobu svých myšlenek Jan Procházka.

Trialog o barbarství,

který vyšel v Hostu do domu až v roce 1969. Spisovatel a scénárista Oldřich Daněk, historik Josef Válka a redaktor Milan Uhde si v něm kladli otázku, zda vůbec lze morálně posoudit konkrétní dějinné události. Jestliže se na začátku shodli, že každou událost je třeba vnímat jen v kontextu dějin, v rámci norem a hodnot platných v dané době, pak museli narazit na problém, že tímto způsobem lze všechny události vysvětlit a tedy i „omluvit.“ Válka přišel s návrhem, **že by morálnímu soudu mohly být podrobeny právě normy doby, pokud se porovnají se stupněm vývoje společnosti.** Jako příklad mu posloužily koncentrační tábory; označil je za barbarské, protože se odehrávaly v době, kdy pro nich nebylo žádného oprávnění. Shazování dětí ze skály, tak jak to bylo obvyklé ve starověké Spartě, se rovněž může jevit jako barbarské, ale dělo se to v barbarské době. Kolegové se však poté logicky ptali, jaká doba je barbarská a není-li možné, aby v budoucnosti někdo na koncentrační tábory nenahlížel jako na barbarský čin v barbarské době.

Příští víkend tu bude Dialog ve střední Evropě.

Terry Eagleton říká o vztahu k Palestincům a Izraeli:

hinreichender Grund vs. hinnehmbarer Grund

Ich will damit übrigens nicht behaupten, dass die Lösung des israelisch-palästinensischen Problems oder irgendeiner anderen Situation, in der sich Muslime heute benachteiligt oder gedemütigt fühlen, zum Verschwinden des islamischen Terrorismus führen würde. **Die traurige Wahrheit ist, dass es dafür wahrscheinlich schon zu spät ist. Wie akkumulierendes Kapital entwickelt Terrorismus eine Eigendynamik.**

Se svým otcem Ing. arch. Pavlem Spielmannem:

Můj otec také navštěvoval a 1918 absolvoval brněnské německé gymnázium, jehož žákem byl kdysi T. G. Masaryk.

Matka: dcera domovnice onoho velkého dvojdomu na Biskupské č. 5, kde bydlely rodina Haasova (se syny Pavlem a Hugem). Po roce 1918 sekretářkou u firmy Lazar Auspitz Enkel (vnuci Max a **Julius rytíř Gomperz**).

Baruch Placzek a od roku 1884 zastával i řad moravského zemského rabína. Byl to dědeček Georga Placzeka. Spolu s Frischem je spoluautorem přímého experimentálního důkazu jaderného štěpení.[3] Spolu s Bohrem a dalšími se podílel na objevu role izotopu uranu U235, se závažnými důsledky pro

vývoj první atomové bomby i jaderného reaktoru.

Majitel továrny na klobouky v Rajhradě u Brna **Arnold Skutezky** daroval 1938 městu Brnu sbírku barokních kreseb.

Roku 1905 došlo k „Moravskému vyrovnání“, v němž smluvní partnerství mělo zajistit dobré sousedské vztahy. Moravským sněmem přijaté ústavní zákony zaručovaly spravedlivější rozdělení zastoupení Čechů a Němců v zemské sněmovně.

Mährischer Kunstverein přesto pokračoval ve své otevřené a tolerantní politice vůči českým umělcům.

Otto Eisler

(1. června 1893, Bystřice nad Pernštejnem - 27. července 1968, Brno)

Po návratu do Brna se v roce 1946 oženil se svojí sestřenicí Gertrudou Kenderovou. Až do roku 1950 pracoval samostatně, ale poté se stal externím zaměstnancem Botanické zahrady Masarykovy univerzity (později Univerzity J. E. Purkyně) v Brně. Mezi lety 1950-3 byl předsedou Družstva pro zřízení zoologické zahrady v Brně. Otto Eisler zemřel 27. července 1968 v Brně.

Po okupaci ČR v roce 1939 byl zatčen a šest týdnů vězněn Gestapem na Špilberku. Po propuštění uprchl do Norska. Když bylo Norsko okupováno, pokusil se přejít hranici do Švédska, ale byl postřelen a uvězněn. Z Osla byl odvezen do tábora Konsvinger, a později přes tábory v Grini, Vratislavi a Osvětimi do koncentračního tábora Buchenwald. Tady se 11. dubna 1945 dočkal příchodu americké armády.